

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Lauri Lehtinen

Aikuisopiskelijan ensimmäiset viulutunnit

Miten opettaa viulunsoiton perusteet aikuiselle oppilaalle

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikki

Musiikkipedagogi (AMK)

Opinnäytetyö

18.5.2018

Tekijä Otsikko	Lauri Lehtinen Aikuisopiskelijan ensimmäiset soittotunnit, miten opettaa viulunsoiton perusteet aikuiselle oppilaalle
Sivumäärä Aika	36 sivua 18.5.2018
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Musiikin tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi, viulu
Ohjaaja	Annu Tuovila, MuT
<p>Tässä työssä käsittelen viulunsoiton varhaisopetusta aikuisille. Instrumentin alkeisopetusta on tutkittu hyvin vähän, sillä yleinen mielipide on, että soittoharrastuksen voi aloittaa vain lapsena. Viulunsoittoa pidetään vaikeana instrumenttina aloittaa, joten uskon, että järkevä aikuisia varten räätälöity suunnitelma tekee opetuksesta mielekkään ja tuloksia tuottavan. Suunnitelman tavoite on keskittyä siihen, miten opettaa ensimmäiset tekniset asiat aikuisille mahdollisimman johdonmukaisesti, eriytetysti, sekä aikuisia motivoivasti.</p> <p>Opinnäytetyöni perustuu eri viulukoulujen metodeihin, lasten ja aikuisten eroihin, sekä omaan opetuskokemukseen. Olen opettanut kolmea aikuista, jotka ovat aloittaneet viulunsoiton antamillani soittotunneilla</p> <p>Oppilaideni palautteen mukaan oppiminen oli motivoivaa ja tavoitteellista kun viulutuntien tavoitteista puhuttiin heti alusta lähtien. Lisäksi oppituntien suunnittelu ja selkeät kotiläksyt olivat tärkeitä aikuisoppilaille. Musiikin luominen soittotunneilla laulun, improvisaation, yhteissoiton ja kuuntelun kautta toi oppimiseen mielekkyyttä ja motivoi oppilaita. Huomasin myös että soittotunneilla tekniikat opittiin parhaiten eriyttämällä ja tekemällä paljon harjoituksia ilman äänen tuottamista.</p> <p>Aikuisopiskelijoiden mielenkiinto viulunsoiton aloittamiseen on kasvavaa ja alan musiikkipedagogit voivat antaa oppilailleen mielekkään harrastuksen loppuiäkseen. Vastoin yleistä asennetta, aikuisille alkajille on mahdollista opettaa viulun kaltaisen vaikean instrumentin perusteet. Koska yleisesti ajatellaan alkeisoppilaiden olevan lapsia, aikuisten alkeisopetusta ei ole juuri tutkittu. Tämä opinnäytetyö antaa kuvan ensimmäisistä soittotunneista aikuisopiskelijalle ja kertoo huomioon otettavista seikoista. Opinnäytetyön metodit ovat joustavia ja ovat sovellettavissa myös eri-ikäisille oppijoille.</p>	
Avainsanat	Viulupedagogiikka, varhaisopetus, aikuisopetus

Author Title	Lauri Lehtinen First violin lessons for adult students, How to teach the basics of violin playing for an adult student.
Number of Pages Date	36 pages 18.5.2018
Degree	Bachelor of music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Music pedagogy, violin
Instructor	Annu Tuovila, DMus
<p>In this work, I will study early violin lessons for adults. There has been very little research on the first adult violin lessons because of the public opinion that the violin technicalities must be learned at an early age. Violin is considered to be a difficult instrument to start with so I believe that a plan designed especially for adults makes teaching more meaningful and yields results. The purpose of the plan is to focus on teaching the first technical issues to adults separately, consistently and with motivation.</p> <p>My thesis is based on methods by different violin schools, differences between adults and children and my personal teaching experiences. I have taught three adults, who have started playing the violin with me.</p> <p>According to the feedback of the pupils, learning was motivating and goal-directed when the objectives of the violin lessons were discussed from the very beginning. Additionally, lesson design and clear homework were important for adult learners. Creating music with improvisation, singing, playing together, and listening made learning more meaningful and motivated for students. I also noticed that in the violin lessons the techniques were best learned by differentiating and exercising without sound production.</p> <p>The interest of adult learners to start the violin is growing and the music pedagogues in the field can give their students a meaningful hobby. Against the general attitude, for adults, even basics for a difficult instrument like violin is possible to teach. Because early pedagogy is targeted to children, instrumental education for adults has not really been studied. This thesis gives a picture of the first violin lessons to an adult student and explains the issues to be taken into account. The methods used in this work are flexible and suitable for different age pupils.</p>	
Keywords	Violin pedagogue, early pedagogy, adult pedagogy

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Aikuisen ja lapsen erot oppimisessa	3
3	Eri koulukunnat ja auktoriteetit	8
3.1	Venäläinen viulukoulu	8
3.2	Suzuki-Metodi	9
3.3	Menuhinin kuusi oppituntia	10
3.4	Grazyna Gebertin haastattelu	13
4	Suunnitelma ensimmäisille soittotunneille	15
4.1	Ensimmäinen soittotunti	16
4.2	Jousikäden asento	17
4.3	Jousikäden liike	21
4.4	Viulun asento	24
4.5	Vasen käsi	26
4.6	Eri osa-alueiden yhdistäminen	28
4.7	Sävelkorvan harjoittaminen	28
4.8	Musiikin tekeminen	30
5	Pohdinta	32

Lähteet

1 Johdanto

Viulunsoiton alkeisopetukseen on monta lähtökohtaa. Suomessa suosittu *Iloinen viuluniekka* (Usma 1982), jolla myös minä aloitin, keskittyy pitkään vapailla kielillä soittamiseen. Toisaalta taas Colourstrings –metodi (Szilvay 2012) aloittaa heti käden muotin rakentamisen vasemman käden pizzicatojen ja korkeiden asemien huiluaänien avulla. Aiemmista koulukunnista poiketen Suzuki –metodi (Suzuki 2007) vertaa musiikin opiskelua kielen opetteluun ja painottaa kuuntelun sekä vanhempien merkitystä oppimisessa. Huomasin ensimmäisiä soittotunteja antaessani hämmentyväni, mistä viulunsoiton opettaminen pitäisi aloittaa pedagogisten ohjeiden meren keskellä.

Nykypäivinä soitonopetuksen kysyntä on tuntunut kasvaneen aikuisten kohdalla, jotka eivät ole ennen soittaneet viulua ja joilla on ollut haave päästä soittamaan viulua. Itse olen opettanut kolmea aikuista, jotka aloittivat viulunsoiton oppitunneillani. Kahdella näistä ei ollut kokemusta instrumentin tai musiikin opiskelusta entuudestaan. Ensimmäisiä aikuisopiskelijoita opettaessani mieleeni tuli, että varsinkin kokemattomille opettajille olisi järkevää olla tietopankki, joka pohtii mitä asentoja ja viulun tekniikoita olisi paras opettaa missäkin järjestyksessä.

Omilla soittotunneillani huomasin, että aikuisopiskelijoille ei voi käyttää samalla tavalla leikkejä, joiden avulla on helppoa opettaa lapsille viulun alkeet. Asiat tuli sen sijaan järkeistää ja opettaa eritellysti. Asioiden oppiminen ei tapahdu leikin kautta, vaan uuden tiedon oppiminen tapahtuu analyttisemmin. Liikkeiden luontevuutta tuli painottaa, sillä keho ei muovaudu asentoihin samalla tavalla kuin lapsilla. Huomasin, että tekniikkasuunnitelman luominen olisi varsinkin tärkeää aikuisille, sillä lapsilla viulun asennot muotoutuvat luonnostaan ja helposti leikin kautta.

Haasteena soittotunneillani oli lisäksi musiikin tuottaminen alusta lähtien, sillä viulunsoitto alkaa yleisesti ottaen hyvin hitaasti ja aluksi soitetaan ainoastaan vapaita kieliä. Haluan sisällyttää musiikin kaikille soittotunneilleni, sillä pelkästään teknisten asioiden harjoittelu ei ole syy miksi oppilaat ovat hakeutuneet soittamaan viulua. Positiivinen asia on se, että aikuisopiskelijat ovat alusta lähtien motivoituneita opiskelemaan viulunsoittoa. Lähtökohta viulun soittamiseen on esimerkiksi halu soittaa oma lempikappale viululla tai pystyä tuottamaan soittimella kaunis ääni.

Toinen opetuksessa ja oppimisessa valjastettava asia on aikuisten kyky analysoida tietoa sekä lasta mittavampi kokemus ja itsetuntemus. Aikuiset osaavat lasta paremmin

tiedostaa omat oppimistapansa ja vuoropuhelu oppilaan ja opettajan välillä on analyyttisempää ja käytännönläheisempää kuin lapsen kanssa.

Edellä mainitun henkilökohtaisten opetuskokemusten seurauksena syntyi ajatus opin- näytetyöstä, jonka aihe olisi viulun ensimmäisten teknisten asioiden opettaminen aikuisopiskelijoille. Toivonkin opinnäytetyölläni kertovani mitä ensimmäiset ja mielestäni tärkeimmät soittotunnit pitävät sisällään. Olennaista on myös verrata eri viulukouluja ja auktoriteetteja sekä nivoa yhteen niiden antia siitä, miten olennaisimmat tekniikat opetetaan. Näkemyksiä erilaisista opetustavoista ja metodien käytöstä on viulumailmassa lukuisia. Esimerkiksi eri maiden viulukoulujen jousikädet eroavat radikaalisti toisistaan, vaikka ne ovat nykyään sekoittuneet toisiinsa.

Teen opinnäytetyössäni suunnitelman, joka järjestää viulun tekniset asiat, eri koulukuntia vertaillen, aikuisten ja lasten oppimista tutkien ja omien käytännön kokemusteni perusteella. Suunnitelmani ei ole tarkoitus olla jäykkä karmi soittotunneille vaan sen tulee joustaa oppilaiden yksilöllisten tarpeiden ja tavoitteiden mukaan. Lisäksi suunnitelman on tarkoitus palvella mahdollisimman hyvin aloittavia aikuisia. Näitä alkeismetodeja seuraamalla oppilas voisi saavuttaa hyvän viulunsoiton perustason harrastuksen jatkamiselle.

Musiikin pedagogiopiskelijana olen varma, että tästä työstä on minulle suuri hyöty. Uskon, että asioiden järjestäminen ja tutkiminen auttaa itseni lisäksi myös muita alan opettajia, joilla opetus ei tule vielä selkärangasta. Kokeneemmatkin opettajat saattavat saada uusia ajatusmalleja ja metodeja opettamiseen. En ole löytänyt vastaavanlaista pedagogista suunnitelmaa, joka koskee viulunsoiton aloittavia oppilaita aikuisiässä. Yleisesti ottaen kulttuurissamme ajatellaan instrumentin aloittamisen olevan likimain mahdotonta aikuisiällä (Siirola 2009, 171; Peltomaa 2006, 21). Henkilökohtaisen kokemuksen perusteella niinkin vaikean instrumentin kuin viulun aloittaminen ei ole mahdottomuus, vaan tarjoaa parhaimmillaan aikuisille loppuelämän kestävä harrastuksen. Musiikin harrastus lisää aikuisen rentoutuneisuutta ja vähentää ahdistuneisuutta ja stressiä (Siirola 2009, 175).

2 Aikuisen ja lapsen erot oppimisessa

Musiikin opiskelu rinnastetaan usein kielen omaksumiseen. Lapsilla kielen opettelu luonnistuu varhaisessa iässä vaivattomasti, kun taas aikuisella uuden kieliopin opettelu saattaa kestää huomattavasti kauemmin. Kun verrataan kieltä musiikkiin, voidaan saada tietoa siitä miksi musiikin harrastus yleensä aloitetaan lapsena. Suzuki-metodi on viulukoulu, joka uskoo musiikin opiskelun olevan verrattavissa kielen opiskeluun. Soitotunnit sisältävät paljon kuuntelua sekä kotona että soitotunneilla (Suomen Suzukiyhdistys ry 2018). Myös Robin Wilson (The Violin Channel 2018) mainitsee, että ikä, jossa lapset alkavat lukemaan on paras aika aloittaa viulunsoittaminen. Tässä iässä lapsi yhdistää äänen tuottamisen oppimiinsa symboleihin. Kognitiivisesti alle viisivuotiaat lapset eivät aikuisten tavoin vielä kykene oppimaan nuotteja tai kirjaimia, mutta musiikki on mahdollista oppia oman äidinkielen tavoin. Suzuki-metodin ja Wilsonin tavoin Kari Ahonen (2000, 292) vertaa musiikin oppimista kielen oppimiseen. Ahonen kuitenkin mainitsee, että musiikin oppiminen on kielen oppimista haastavampaa. Neurologiselta kannalta optimaalisin aika oppia toinen kieli tai musiikkiharrastus on noin viisivuotiaana. Tällöin on lyhyt ”ikkuna” oppia uusi kieli yhtä sujuvaksi kuin äidinkieleenään sitä puhuvat. (Baker & Trofimovich 2008, 318). Tästä huolimatta sekä kielitaito, että musiikki-instrumentti on mahdollista opetella vielä myöhemmälläkin iällä

Sävelkorvan lisäksi syy viulunsoiton aloittamiseen lapsena johtuu koordinaation ja motoristen taitojen kehittymisestä. Venäläisen viulukoulun lehtori Sergei Sarkissiants Oulun konservatoriolla mainitsee: ”Viulunsoitto on kuin taitoluistelua, koska molemmissa tekniikka on opittava ennen 16.-17. ikävuotta. Nuoret lihakset ja jänteet on helpompi kouluttaa.” (Vuorijärvi 2007)

Kysymys parhaasta iästä aloittaa viulunsoitto kysyttiin myös 2018 Menuhin viulukilpailun voittajan opettajalta Robin Wilsonilta (The Violin Channel 2018). Wilson vastaa 5-7 olevan paras ikä aloittaa viulunsoitto. Tässä iässä auditiivinen lapsen motoriikka ja koordinaatiotaidot kehittyvät parhaiten. Lisäksi muistaminen ja tunnistaminen, äänen kontrolli, musiikillinen herkkyys, emotionaalinen vaste ja aktiivinen keskittyminen kehittyy nopeasti. Ammattitaitoa varten Hienomotoriikka- ja koordinaatiotaidot on opittava Wilsonin mukaan ennen 11-13 ikävuotta. Wilsonin argumentti perustuu ammattimuusiikon kouluttamiseen eikä musiikin aloittamiseen harrastusmielessä.

Kun puhutaan motivaatiosta soiton aloittamisen suhteen, uskon, että aikuisilla on suuri etu verrattuna lapsiin. Motivaatiolla tarkoitan syitä soittoharrastuksen aloittamiseen ja innokkuutta sen jatkamiseen. Motivaatio on yksi avaintekijöistä oppimisessa ja sen takia sitä on myös tutkittu paljon (Peltomaa 2016, 15). Lapset aloittavat instrumentin soiton usein ulkoisten syiden takia, esimerkiksi vanhempien painostuksen johdosta. Aikuisilla on vahvempia sisäisiä syitä aloittaa viulunsoitto. Tätä väitettä tukee se, että ajan myötä ihmiselle muodostuu kokemusten ja elämänhistorian kautta vahvempi sidos musiikkiin. Tämä suureneva ymmärrys musiikin tärkeydestä edesauttaa aikuisia käyttämään musiikkia oman identiteetin rakentamiseen. (Saarikallio 2010, 322). Lapsella ei liity musiikkiin samanlaista tunnelatausta kuin aikuisilla. Tunteiden ja musiikin sekä omien kokemusten välinen yhteys on myös yksi tärkeimmistä syistä, miksi aikuiset aloittavat viulunsoiton. Aikuiset hakeutuvat opetukseen vapaaehtoisesti ja omien tavoitteidensa kanssa (Rogers & Horrocks 2010, 18-19). Tämä aspekti on mielestäni hyödynnettävissä aikuista opettaessa. Aikuisoppilaan motivointi ei ole tunneilla niin suuressa roolissa kuin lapsen kanssa ja tästä johtuen voi tunneilla keskittyä enemmän tekniikan opetteluun ja musiikin tekemiseen. Lapsen kanssa opettajan tulee joustaa aikuista enemmän ja oppituntien sisältö saattaa vaihdella hyvinkin radikaalisti lapsen kohdalla. Kuitenkin aikuista opettaessa on pidettävä mielessä tavoitteiden realistisuus. Aikuisiällä viulunsoiton aloittaminen ei johda ammattitasoiseen soittotaitoon vaan tavoitteena on luoda harrastustasoiseen viulunsoittoon tarvittava pohjaosaaminen sekä musiikin tekeminen.

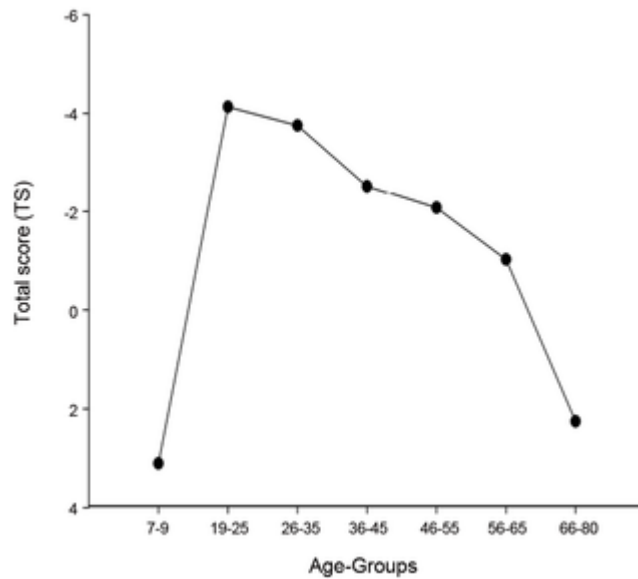
Aikuisena aloitettu musiikkiharrastus voi kehittyä tärkeäksi osaksi aikuisen elämää. Olli Mustonen puhuu musiikista seuraavasti: ”Musiikki tekee hyvää. Se muun muassa tepsii masennukseen kipuun ja puhumattomuuteen, edistää oppimista ja parantaa aivotoimintaa. Musiikki on myös terapiaa” Mattila (2017). Nämä ovat syitä miksi aikuiset aloittavat musiikin harrastamisen, sekä kertovat musiikin merkityksestä. Musiikin merkitys ainoastaan kasvaa iän myötä kokemusmaailman karttuessa. Musiikin kuuntelemisen kautta aikuisille muodostuu positiivisia tunne-elämyksiä (Saarikallio 2010, 309). Vanhemmille ihmisille on kokemuksen kautta kertynyt musiikkiin kytköksissä olevia henkilökohtaisia muistoja, joihin liittyy nostalgiaa täten tuottaen vahvempia tunne-elämyksiä kuin lapsilla. Esimerkiksi ensimmäisen suudelman aikana kuultu kappale herättää suuren tunne-elämyksen aikuisessa. Lapsella vastaava tunne-elämys on usein pienempi, sillä siihen ei liity samanlaista nostalgia-arvoa tai kokemushistoriaa. Saarikallio (2010, 309) mainitsee myös, että aikuisilla negatiivisten kokemusten määrä on lapsia pienempi. Tämän lisäksi emotionaalinen kontrolli on lapsia parempi. Aikuisilla parempi tuntei-

den hallinta estää esimerkiksi sen, että soittotunneilla ei haastavien tilanteiden edessä tule kiukunpurkauksia, toisin kuin lapsilla saattaa tulla. Edellä mainittu musiikin tärkeys tuo aikuiselle suuremman halun keskittyä musiikkiin ja oppia viulun soittamista. Lapsilla luontainen tarve leikkiä on otettava huomioon soittotunneilla ja tässä iässä keskittymisen viulun soittoon ei välttämättä onnistu (The Violin Channel 2018).

Motivaatioon ja haluun aloittaa soittimen opiskelu liittyy myös vahvasti oppilaan minäkuva ja itsetunto. Neurologisten erojen lisäksi lapsilla on erilainen musiikin opiskeluun vaikuttava minäkuva kuin aikuisilla. Lapsuuden minäkuvan perustunteet liittyvät luottamukseen kun taas aikuisiällä ne painottuvat läheisyyteen, eristäytyneisyyteen ja eheyteen tai epätoivoon. Minäkuva vaikuttaa musiikin kognitiivisiin, asenteellisiin ja emotionaalisiin prosesseihin omien musiikkimakujen kautta. (Anttila 2008, 30) Lasten minäkuvan perustana on luottamus, mikä tarkoittaa, että musiikillisen minäkuvan perusta ei ole henkilökohtainen vaan ulkopuolelta tuleva. Lapsien soitonopetus alkaakin usein vanhempien toimesta. Aikuisilla musiikkiminä perustuu taas omiin eri tunteisiin, kuten mainitut eheys ja epätoivo. Näin musiikillinen minäkuva on lähtöisin omista kokemuksista ja kehittyy jatkuvasti iän myötä. Anttila puhuu musiikkiminästä, joka on perustavalaatuinen tekijä musiikkisuhteen syntymisessä. "Musiikillisella minäkäsityksellä (myös musiikillinen minäkuva) tarkoitetaan yksilön tietoista, subjektiivista käsitystä musiikillisista ominaisuuksistaan, toiminnastaan ja edellytyksistään toimia erilaisissa musiikillisen toiminnan tilanteissa" (Anttila 2008, 26). Aikuisella kehittyneempi musiikillinen minäkuva edesauttaa omatoimiseen opiskeluun ja haluun osata soittaa viululla tietyt itselleen tärkeät kappaleet. Lisäksi aikuisen on helpompi ymmärtää kuinka haastava soitin viulu on ja tästä johtuen aikuisoppilas ymmärtää olla kärsivällisempi ja itselleen armollisempi kuin lapsi. Soittimen haastavuuden ymmärtäminen auttaa välttämään turhautumisen tunteita, sillä aikuinen pystyy perustella rationaalisesti itselleen harjoittelun vaativan paljon aikaa. Lapsella haastavat tehtävät saattavat johtaa vahvaan turhautumiseen ja sitä kautta synnyttää epämiellyttäviä tunnekokemuksia viulua kohtaan. Anttila kertoo myös, että opetuksessa on otettava huomioon erilaiset minäkuvat ja itsetunto. Soittotunneilla nämä asiat vaikuttavat oppilaan erilaisiin ominaisuuksiin omaksua tietoa. Urheilullisilla oppilailla saattaa olla paremmat valmiudet oppimaan motoristisia liikkeitä kun taas aikaisemmin toista instrumenttia soittanut oppilas on nopeampi omaksumaan musiikillisia aspekteja ja hänellä saattaa olla tarkempi korva. Opettajan on myös otettava oppilaan itsetunto huomioon palautteen antamisessa ja opettamisessa.

Edellä mainittujen musiikillisten minäkuvien vuoksi haluan suunnitelmassani painottaa opettamista, joka pohjautuu oppilaslähtöiseen opetukseen. Myös erot itsetunnossa ja oppimistavoissa ovat hyviä syitä muokata opetussuunnitelmasta jokaiselle oppilaalle henkilökohtainen suunnitelma. Toinen oppilas saattaa omaksua asioita paremmin analysoimalla rationaalisesti ensin ongelman itse kun taas toinen omaksuu tekemisen eli fyysisen toiminnan kautta. Kuitenkaan aikuisten luonne-eroja ei tarvitse ottaa samalla tavalla huomioon kuin pienien lasten kohdalla. Temperamenttieroit tasoittuvat iän myötä (Åström-Tiula 2015, 65). Åström-Tiula painottaakin, että opetuksessa on otettava huomioon erityisesti nuorten lasten kohdalla temperamenttieroit ja oppimistavat.

Aikuisten oppiminen on hyvin erilaista myös fyysisestä näkökulmasta. Suurin osa musiikin opiskelusta liittyy proseduraalisen tiedon kartuttamiseen, joka vaatii paljon pitkäjänteistä ja kärsivällistä opiskelua (Ahonen 2000, 296). Viulun fyysisiin asentoihin ja motorisiin toimintoihin on siis sopeuduttava varhaisesta iästä lähtien mikäli tavoitteena on viulunsoiton kaltainen ammatillinen toiminta. Viitanen (2013, 4) mainitsee, että lapset omaksuvat uusia asioita aikuisia helpommin herkkyykskausiensa aikana. Tällöin aivojen neuroplastisuus on aikuista parempi, joka tarkoittaa muun muassa parempaa oppimisnopeutta. Aikuisilla on taas tukena kokemus omasta oppimisesta ja heidän tavoitteensa ovat lapsia syväsuuntautuneempia. Ihmisen motoriikka kehittyy ja muuttuu jatkuvasti. Tutkimalla ihmisen motoristen taitojen muutosta verrattuna vanhentumiseen on huomattu, että motoriset taidot kasvavat iän myötä (taulukko 1). Motoristen taitojen huippu on nuorena aikuisena (19-25 vuotiaat), jonka jälkeen taidot laskevat tasaisesti iän myötä. Laskusta huolimatta vielä vanhemmillakin ikäryhmillä on kehittyneemmät motoriset taidot kuin nuorimmalla tutkimusryhmällä (Leveresen 2012). Seuraavasta taulukosta näkee että nuorimman ikäryhmään verrattuna motoriset taidot vain paranevat. Taulukossa hyvä tulos tarkoittaa negatiivista arvoa.

Taulukko 1. Motoristen taitojen osaaminen eri ikäryhmissä (Leversen 2012).

Vaikka motoriset taidot rajoittavat alkeisoppijan tavoitteita viulunsoitossa, ei ole huonoa ikää aloittaa viulunsoittoa. Aikuisen soitonopettamisen alkaessa on oltava realistinen ja selkeä oppimisen tavoitteista. Kuitenkin musiikin opiskelu voi muuttaa aikuisen elämän positiivisempaan ja tasapainoisempaan suuntaan. Se haastaa aikuisopiskelijaa uusilla osa-alueilla verrattuna arjen haasteisiin. Lisäksi musiikin tuottaminen voi tuottaa suurta nautintoa soittajalle. Viitanen (2013, 5) mainitsee opinnäytetyössään, ettei ole huonoa ikää aloittaa soitonopiskelua ja musiikkia voi oppia missä iässä tahansa. Samalla tavoin puhuu myös Olli Mustonen kertomalla, että musiikin harrastamisen voi aloittaa aikuisena ja siihen kannatta kannustaa.

3 Eri koulukunnat ja auktoriteetit

Viulunopetukseen on olemassa monia eri koulukuntia. Näistä käytetyimpiä ovat Suzuki, Colourstrings, Venäläinen viulukoulu ja Suomessa Iloinen Viuluniekka -sarja. Menuhinin kuusi oppituntia on erittäin käyttökelpoinen opinnäytetyötäni varten, sillä se on luotu yleisesti eri ikäisille viulisteille. Esittelen seuraavissa kappaleissa näiden eri koulukuntien ja yksittäisten auktoriteettien käsityksiä viulun teknisten asioiden opettamisesta. Tutkin missä järjestyksessä koulukunnat opettavat tekniset taidot sekä mitä eri koulukunnat painottavat opetuksen alkutaipaleella. Yksikään näistä viulukouluista ei kuitenkaan käsittele alkeisopetusta aikuisoppilaalle. Vaikka nämä viulukoulut keskittyvät lasten opettamiseen, etsin niistä aikuisille sopivia metodeja, jotka käsittelevät viulunsoiton perustavalaatuisia taitoja.

3.1 Venäläinen viulukoulu

Venäläisen viulukoulun lähtökohdat alkeisopetukseen ovat luonnollisen soittoasennon rakentaminen sekä johdonmukainen ja kärsivällinen työskentely vapaakielten kanssa. Koen venäläisen viulukoulun olevan erittäin hyödyllinen aikuisoppilaille sen johdonmukaisuuden ja täsmällisyyden takia. Kuitenkaan en halua tehdä oppilaideni kanssa liikaa monotonisen toistuvia harjoituksia, vaan pitää soittotuntini musikaalisina ja motivoivina. Esimerkiksi K. A. Fortunatovin *Nuori viulisti* (1978) kirjassa vapaakieliharjoituksia tehdään ensimmäisen kahdeksan sivun ajan ja Leopold von Auerin *Graden course of violin playing* (1926) käsittelee vapaakieliä jopa ensimmäisillä 38 sivullaan.

Johdonmukainen ja asteittain etenevä suunnitelma on hyvä pohja aikuisoppilaan opetussuunnitelmaan. Carl Flesch on sanonut arvostelussaan venäläistä viulukoulua muokalevan viulupedagogi Auerin viulukoulusta seuraavaa:

”Leopold Auerin viulukoulu etenee asteittain ja sisältää mielestäni erittäin korrekitt peruseriaatteet, kuten esimerkiksi sen, että jousenkäyttö ja vasemman käden toiminta ovat aluksi kokonaan erotetut toisistaan: oppilas soittaa vapaita kieliä, kunnes on saavuttanut kyvyn aikaansaada selkeän, pyöreän äänen ja hänellä on taito dynamiikan tekemiseen. Uskon, että tällainen työn systematisointi on erinomainen asia ja takaa ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen huomattavasti paremman

äänen laadun oppilaan soitossa kuin mikä saavutettaisiin metodeilla, joita nykyään käytetään.” (Åström-Tiula 2015, 9-10)

Haluan soveltaa asteittain etenevää oppimista ja eriytettyjä tekniikoita omilla oppitunneillani aikuisille. Lisäksi venäläisessä viulukoulussa haetaan viulun alkeissa kaunista ja selkeää ääntä, mikä lisää oppilaan ilmaisua soittotunneilla.

Monipuoliset haasteet ja innostava opetusmateriaali ovat mielestäni tärkeitä aikuisoppilaille. Venäläinen viulopedagogi Yuri Yankelevich käytti opetuksessaan ilmaisuvoimaisista opetusmateriaaleista, jonka tarkoitus oli inspiroida oppilaita soittamiseen. Yankelevich uskoo, että aloittavat oppilaat käyttävät aivan liikaa aikaa ensimmäisessä asemassa. Hän uskoo, että tällöin oppilas oppii käyttämään ainoastaan vertikaaliliikettä otelaudan päällä ja olennainen kielten mukainen horisontaaliliike jää kehittymättä. Mielestäni tämä lähtökohta on verrattavissa Colourstrings-metodiin, joka lähtee alusta lähtien tutkimaan viulun otelautaa ja huiluääniä. (Lankovsky 2014). Vasemman käden liike otelaudalla voi vapauttaa aikuisten jäykkyyttä ja tuo vapaakieliharjoituksiin haastetta ja vaihtelua.

3.2 Suzuki-Metodi

70-luvulla Suomeen rantautuneen Suzuki-metodin pääpilari on kappaleiden etukäteen kuuntelu ja sitä kautta niiden sisäistäminen. Suzuki uskoo oppilaiden oppivan musiikkia samaan tapaan kuin lapsi omaksuu kielen opiskelun, joka vaatii jatkuvaa kuuntelua. Nuotteja ei esimerkiksi opeteta oppilaalle ensimmäisten vuosien aikana lainkaan. Toiseksi tärkeä aspekti on vanhempien mukaan ottaminen soittotunneille ja vanhempien rooli oppilaan kotiläksyjen harjoittelussa. (Suomen Suzuki-yhdistys ry 2018).

Schinichi Suzuki oli viulutehtailijan poika ja sai musiikillista koulutusta vasta myöhemmin. Vielä 30-vuotiaana Suzuki uskoi, ettei ollut tarpeeksi lahjakas viulun soittamiseen. Vasta kehitettyään metodinsa Suzuki ymmärsi, ettei kehitys lopu lapsi-ikäen. (Åström-Tiula 2015, 23-24).

Suzuki-metodi olettaa viulunsoiton alkavan 3-4 vuoden iässä, mutta edellä mainitut fundamentaaliset ajatukset ovat mielestäni toimivia myös aikuisiin. Toisin kuin Venäläinen viulukoulu, Suzuki-metodi etenee nopeasti kappaleisiin, joissa tarvitaan vasemman käden kolmea ensimmäistä sormea. Yhdeksännen kappaleen jälkeen vihkossa on neljännen sormen harjoitus. Vihkon ensimmäiset 10 kappaletta soitetaan ainoastaan A ja E kielillä, jonka jälkeen D -kieli tulee mukaan asteikon ja kappaleen muodossa. Kolme kappaletta tästä ja oppilas soittaa G- duuriasteikon. (Suzuki 1969).

3.3 Menuhinin kuusi oppituntia

Yehudi Menuhin on tehnyt opetusvideoonsa (Mason 1968) perustuvan kirjan kuudesta oppitunnista. Kirjan yksi oppitunti pitää kuitenkin sisällään enemmän informaatiota kuin yhdellä oppitunnilla ehtii opettaa. Kirjassaan *Violin, six lessons with Yehudi Menuhin* (1971) Menuhin kertoo viulunsoiton tekniikoiden oppimisesta kuuden oppituntinsa aikana. Kuitenkin hän painottaa, ettei oppitunteja tarvitse noudattaa täydellisen kronologisessa järjestyksessä. Hänen tarkoituksensa on kehittää herkkyyttä hienovaraisiin liikkeisiin ja ohjata opettajaa herättämään oppilaassa tunteikasta soittoa. Harjoituksissa on läsnä kehon harjoitteet ja jooga, jonka kautta erilaiset liikeradat ja asennot opitaan. Menuhin painottaa joogan ja kehonhallinnan tärkeyttä viulunsoitossa. Mielestäni Menuhinin periaatteita liikkeiden luontevuudesta voidaan hyvin soveltaa aikuisoppilaisiin. Aikuisoppilaiden yksi suurimmista ongelmista on kehon jäykkyys, ja Menuhinin metodit keskittyvät juuri kehon liikkuvuuden harjoittamiseen. Menuhin painottaa myös oppilaiden yksilöllisyyttä, joka jokaisen opettajan on ymmärrettävä. Menuhinilla on hyvin yksityiskohtainen suunnitelma kuudesta soittotunnistaan, jotka pitävät sisällään hänen omia harjoituksia. Yehudi Menuhin on tehnyt myös videosarjan *Violin – six lessons with Yehudi Menuhin* (1968) kuudesta ensimmäisestä oppitunnista ja mainitsee ensimmäisessä videossaan näiden soittotuntien olevan joustavasti tarkoitettu eri ikäisille oppijoille. Oppitunnit pitävät mielestäni sisällään metodeja, jotka ovat hyvin sovellettavissa myös aikuisille. Esittelen tässä luvussa Menuhinin kuusi oppituntia ja käytän joitain harjoituksia niistä omassa suunnitelmassani.

Ensimmäisen tunnin hän aloittaa harjoittamalla koko kehoa ja viulunsoiton perusasentoja. Vaikka tunneilla on paljon yksityiskohtaisia harjoituksia, täytyy mielessä pitää metodit, jotka käyttävät hyväksi isoja linjoja kuten momenttia, kaaria sekä ellipsejä. Menuhinilla on monta eri lähtökohtaa samoihin harjoituksiin, jotka vaihtelevat tarkasta ana-

lyysistä eri ruumiinosien fyysiseen harjoitteluun. Esimerkiksi, vertikaalinen liike on painovoimaa vastaan, mutta painovoimaa hyödyntävä horisontaalinen liike täytyy pysyä tasaisena ja kelluvana. Jokaisen liikkeen syklissä on minimikohta, johon käytetään mahdollisimman vähän vaivaa, jota Menuhin kutsuu nollakohtaksi. Tässä lepotilassa on täydellinen balanssi. Tämän lisäksi viulua ei ole tarkoitus vain pidellä paikallaan vaan se elää liikkeen mukana soittaessa. Menuhinin ensimmäisellä tunnilla tehdään hyvin paljon hengitysharjoituksia, joogaa ja muita kehoa vapauttavia liikkeitä, joita en sovelta suunnitelmassani vielä ensimmäisellä tunnilla. En väheksy niiden merkittävyyttä ja juuri kehon liikkuvuus on tärkeää aikuisoppilaalle, mutta uskon, että erityisesti aikuisoppilaan tulee löytää oma keino vapauttaa keho soittoa varten.

Toisella oppitunnilla Menuhin tarkastelee oikeaa kättä. Myös minun mielestäni on hyvä aloittaa harjoittelu jousikädestä ja siirtyä tämän jälkeen vasempaan käteen, sillä haluan painottaa asioiden eriyttämistä opetuksessa aikuisille. Jousikädellä aloittaminen mahdollistaa äänen etsimisen viulusta jo varhaisessa vaiheessa. Ensimmäisessä harjoituksessa otetaan vasemmalla kädellä kiinni jouta simuloivan kepin päästä ja oikealla kädellä keppiä kannatellaan niin, että käytetään vain peukaloa ja keskisormea. Molempien sormien täytyy olla pehmeät ja pyöreät. Tämän jälkeen jousen päälle viedään myös muut sormet ja harjoituksen voi tehdä nyt lähempänä kepin päätä. Seuraavassa harjoituksessa harjoituskeppiä vedetään vasemmalle ja oikean käden pikkurilli joutuu näin tasapainottamaan harjoituskeppiä. Tämä simuloi kielen resistanssia. Saman voi tehdä päinvastoin simuloiden jousen viemistä takaisin kantaan. Tämänkaltaiset harjoitukset auttavat oppilasta hallitsemaan jousikättä. Menuhin esittelee tämän lisäksi monia sormien joustavuutta kehittäviä harjoituksia. Ensimmäinen harjoitus jossa jousi tuottaa äänen on ricochet harjoitus. Harjoituksessa toinen ja kolmas sormi nostetaan pois jouselta ja jouta kohotetaan pikkurillin avulla. Tämän jälkeen jousen annetaan pudota kielelle rennosti ja tuottaa pomppivaa ääntä (ensin ilman että jouta vedetään).

Kolmannella tunnilla Menuhin keskittyy vasempaan käteen. Koska Menuhin opettaa viulun soittoa ilman olkatukea, on vasemman käden osallistuttava viulun kannatteluun. Vasemman käden peukalolla on paljon merkitystä, koska viulu lepää sen päällä. Tämä täytyy ottaa huomioon kaikissa asennonvaihdossa, ettei viulu putoa maahan. Menuhinin mukaan on vain kaksi tärkeää tukipintaa viululle. Ensimmäinen on stabiili solisluu ja toinen on aktiivinen tuki eli vasen käsi. Pään paino tukee viulun solisluuta vasten. Kevyt paino vasemmalla kädellä estää viulun liukumasta pois solisluun päältä. Viulun pitämisestä Menuhin ja Flesch puhuvat samaan sävyyn (Flesch 1923, 2-3). Myös Flesch pi-

tää suurena etuna, jos oppilas ei tarvitse olkatukea, sillä tällöin kontakti viulun selkään auttaa äänen projisoimisessa. Kummatkin auktoriteetit painottavat, että olkapäätä ei tule viulunsoitossa nostaa. Viulun kannattelun takia Menuhinilla on paljon peukaloharjoituksia ja vasemman käden tukiharjoituksia. Itse koen näiden olevan epäolennaisia oman suunnitelmani kannalta, sillä haluan aloittaa viulunsoiton opettamisen niin, että viulua ei tarvitse tukea vasempaan käteen. Vasemman käden käyttäminen tukipisteenä tuo helposti jäykkyyttä oppilaan vasempaan käteen ja puristusta peukaloon.

Peukaloharjoituksen lisäksi Menuhinin harjoitukset kolmannella tunnilla koskevat sormien nostamista. Kyseiset harjoitukset ovat mielestäni hyviä vasemman käden liikkuvuuden kannalla ja käytän niitä opinnäytteeni suunnitelmassa aikuisoppilaille. Sormet lasketaan kevyesti kielelle ja niitä nostellaan yksitellen korkealle ilmaan mahdollisimman nopeasti häiritsemättä muita sormia. Tätä harjoitellaan ensin peräkkäisillä sormilla ja sen jälkeen sekalaisessa järjestyksessä. Kun harjoitus onnistuu yksittäisillä sormilla, siirrytään harjoittelemaan samaa liikettä monilla sormilla samaan aikaan. Ensin kaikki sormet ovat samalla kielellä, mutta myöhemmin harjoitellaan niin, että kaikki sormet ovat eri kielillä. Toinen samankaltainen harjoitus tehdään sormilla niin, että sormet liukuvat otelaudalla yksi kerrallaan muiden sormien ollessa paikoillaan. Lisäksi yksi parhaista kolmannen tunnin harjoituksista on mielestäni vasemman käden pizzicato. Myös tämä harjoitus tehdään pitämällä muut sormet paikoillaan ja näppäillen yhdellä sormella jokaista kieltä.

Neljännessä luvussa keskitytään jousen liikkeeseen. Menuhinin mukaan kaikissa jousenvetoissa on kolme osiota. Ensimmäinen on impulssi (eng. Initial Impulse), jossa olkavarsi vetää ja kannattelee jouta, josta seuraa vastapäiväinen rotaatio olkavarressa. Tämä osa jousen vetoa voidaan tuottaa missä kohtaa jouta tahansa ja se voi olla minkä pituinen vain. Jousen tasainen veto on jousen vedon toinen osio (eng. Sustained Section). Tämä osa jousen vetoa vaatii tukevaa otetta ja kieltien kitkan tuntua. Käsi, ranne ja sormet toimivat yhtenä yksikkönä. Tämä voi viedä miten suuren osan jousesta tahansa ja tämä voi olla nopea, hidas, hiljainen tai kova. Viimeistä jousenvedon osaa Menuhin kutsuu yhdistäväksi kohdaksi (eng. Connecting Section). Tässä ranne absorboi vetojousen ja muuttaa sen joustavasti työntöjouseksi. Ranne on rentoutunut ja mukautuu työntöjousen alkua vastaavaksi. Tämä kolmas osa jousenvetoa kuuluu työntöjousen alkuun. Tämä viimeinen osio voi olla veto- ja työntöjousen huomaamaton yhdistymiskohta tai selkeä aksentti musiikin rytmillisemmissä kohdissa. Neljännellä tunnilla tehdään paljon harjoitteita jousen- ja kieltenvaihtoja varten, esimerkiksi erilaisten rytmii-

en ja aksenttien avulla. Neljännellä soittotunnilla opetellaan myös eri jousitekniikoita kuten Détaché, Martelé, Spiccato, Sautillé, Staccato ja tremolo. Monet näistä ovat kehittyneitä tekniikoita enkä aio sisällyttää läheskään kaikkia ensimmäiseen kymmeneen oppituntiin.

Viidennellä oppitunnilla puhutaan vasemman käden liikkeestä. Tällä oppitunnilla jatketaan vibraaton ja vasemman käden kehittämistä. Tällä tunnilla Menuhin puhuu myös miten sormi laskeutuu kielelle ja miten aseman vaihdokset tehdään. Jokainen sormi täytyy harjoitella erillisesti, mutta samalla keskittyä peukalon yhteyteen muihin sormiin. Tällä tunnilla harjoitellaan lisäksi trilliä, keinotekoisia huiluääniä ja asteikoita.

Kuudes tunti yhdistää vasemman ja oikean käden. Menuhin aloittaa tekemällä ensimmäisen oppitunnin tyylisiä kehonharjoitteita, mutta tällä kertaa instrumentin kanssa. Tunnin ensimmäinen harjoitus on pariääniglissando, jonka aikana kiinnitetään huomioita kehon balanssiin ja asentoihin. Seuraavaksi tehdään paljon lisää samankaltaisia koordinaatioharjoituksia, joissa otelautaa pitkin liu'utaan yhdellä sormella soittaen asteikkoja, kolmisointuja tai asemanvaihtoja. Nämä liukumisharjoitteet olisivat mielestäni sopivia aikuisen oppilaan soittotunneille, sillä ne vapauttavat vasenta kättä ja ovat hyviä harjoituksia sävelkorvaa varten.

Menuhin painottaa jokaisen ihmisen yksilöllisyyttä ja kuinka tämä vaikuttaa viulunsoittoon. Hänen mukaansa ei ole yhtä oikeaa asentoa, jossa viulun tulisi olla henkilökohtaisten erojen vuoksi. Painotan tätä vahvasti myös omassa suunnitelmassani. Jokaisen aikuisen ihmisen keho on omanlaisensa ja jokaisella on omat motoriset vahvuudet sekä heikkoudet. Menuhin painottaa myös, että jokainen liike viulun soittamisessa on oltava koordinoitu ja hallittavissa.

3.5 Grazyna Gebertin haastattelu

Haastattelin opinnäytteeni aiheesta viulupedagogi Grazyna Zeranska-Geberttiä, joka on opettanut Suomessa viulunsoittoa 80-luvusta lähtien. Gebert on alunperin tunnettu Venäläisen viulukoulun opettajana ja hän on työskennellyt Turun ja Helsingin konservatorioilla, Sibelius Akatemialla sekä nykyään Espoon musiikkiopistolla. Hän on tutkinut viulun pedagogiikkaa laajasti Yhdysvalloissa ja Euroopassa ja hän soveltaa opetuksessaan metodeja, jotka on todennut omilla oppilaillaan hyödyllisiksi.

Gebert painotti aikuisoppilaiden opettamisessa sitä, että musisoinnin on oltava läsnä heti alusta lähtien. Hän kertoi itse käyttävänsä paljon improvisointia alkeisopetuksessaan ja kertoi, että se on mielekästä lasten lisäksi myös aloittaville aikuisille. Hänen mukaansa improvisointi lähtisi liikkeelle ensin kitara-asennon kautta näppäillen. Tästä asennosta voi pikkuhiljaa tuoda viulua olan päälle. Ennen olalle vientiä alkeisoppilaan kannattaa aloittaa jousella soittaminen pöydän päällä. Kun viulu ei ole olalla, oppilas voi keskittää huomionsa käsien asentoihin ja hyvän äänen tuottamiseen.

Improvisoinnin avulla teknisistä harjoitteista tulee mieluisampia aikuisoppilaalle. Kun vasemman käden neljän sormen asteikko on opittu yhdellä kielellä, voi tätä hyödyntää heti improvisointiin. Tällöin oppilas voi käyttää vapaiden kielten lisäksi neljää muuta säveltä improvisointiharjoituksissa. Tämän lisäksi voi improvisointiin tuoda erilaisia rytmejä tehden siitä monipuolisempaa. Haastattelumme aikana nousi esille myös se, että lyhyt asteikko toimii joidenkin oppilaiden kohdalla paremmin kolmannessa asemassa, jolloin vasen käsi saa paremmin tukea viulusta. Improvisoinnissa voi hyödyntää myös opettajan matkimista. Opettaja soittaa melodian ja oppilas vastaa omalla vapaakielimoitiivillaan käyttäen eri kieliä ja rytmejä. Muutenkin Gebert suositteli opettajan ja oppilaan yhteissoittamista alkeisoppitunneilla sekä soittamista musiikin kanssa.

Gebert koki omien sovitusten tekemisen oppilaan toivomista kappaleista olevan hyvä idea aikuisoppilaiden alkeistunneille. Sovitukset oppilaan mieluisista kappaleista motivoivat oppilasta harjoittelemaan ja tekevät soittotunneista nimenomaan yksilöllisesti räätälöidyn tietylle oppilaalle. Tämän lisäksi uskon, että oppilas oppii halutun asian paremmin kun käytetään kappaletta, jonka hän tuntee entuudestaan.

4. Suunnitelma ensimmäisille soittotunneille

Tavoitteenani on luoda musiikkia soittotunneillani alusta lähtien, sillä se on syy sille, miksi aikuiset hakeutuvat soittotunneille. Lisäksi henkilökohtaisella tunnetasolla musiikilla on suuri merkitys aikuisille, kuten todettiin aiemmin luvussa kaksi. Aikuisilla musiikkiin liittyy omien valintojen tärkeys, sekä musiikin käyttäminen itsesääteelyyn, mikä tarkoittaa omien kokemusten ja muistojen mentaalista käsittelyä. Lisäksi se on resurssi identiteetin rakentamiselle, sillä se tukee elämänkerrallista ja emotionaalista prosessointia (Siirala 2010, 309). Myös Saarikallio (2010, 309) puhuu musiikin tärkeydestä aikuisille, kertomalla sen olevan linkittynyt emotionaaliseen ja itseymmärtämisen prosessointiin.

Musiikin sisällyttäminen ensimmäisille soittotunnille on suuri haaste, sillä tekniset valmiudet musiikin tuottamiseen ovat pienet vielä useiden soittotuntien jälkeenkkin. Aikomukseni on pitää soittotunnit aikuisille mielekkäinä sisällyttämällä soittotunneille paljon improvisointia, kuuntelua ja opettajan kanssa yhdessä soittamista. Toinen tärkeä asia on opeteltavien asioiden eriyttäminen ja johdonmukaisuus. Esimerkiksi Venäläinen viulukoulu on tunnettu johdonmukaisesta ja eriytetystä opetustavastaan, kuten esimerkiksi Carl Flesch arvioi Leopold Auerin viulukoulua luvussa 3.1. Tekniikoiden eriyttäminen on avainasemassa myös minun henkilökohtaisissa harjoitusmetodeissani ja olen kokenut sen olevan tehokas tapa opettaa aikuisoppilaitani. Tekniikoiden eriyttämisellä tarkoitan esimerkiksi sitä, että jousikäden liikkeet opetellaan ensin irrallaan muista asioista kuten vasemmasta kädestä, äänen tuottamisesta tai viulun asennosta. Tällöin oppilas kykenee oppimaan jokaisen yksittäisen liikkeen kerrallaan keskittyen vain yhteen opittavaan asiaan.

Suunnitelmaa pohtiessani olen tullut siihen johtopäätökseen, että oppitunneilla on oltava joustava runko. Oppitunneilla on annettava tilaa oppilaiden erilaisille oppimistyyyleille, lähtökohdille, persoonallisuuksille ja kehitymisnopeuksille. Aikuisoppilaat oppivat läpikäymiäni aihepiirejä eri nopeuksilla. Tukipilareina opittaville viulun perusteille on itse tekemäni pienet kappaleet, improvisaatio- ja kuunteluharjoitukset. Näiden ympärille kokoon hyväksi näkemiäni metodeja ja harjoituksia, jotka liittyvät harjoitettavaan musiikkiin. Alkeistunneillani on erilaisten viulun perusteiden polku, jota pitkin oppilas kulkee aina kohti seuraavaa maalia.

Tässä luvussa kerron jäsentämästäni suunnitelmasta sekä siitä, miten sovellan suunnitelmaa kolmannelle aikuisoppilaalleni. Pidin hänelle hänen ensimmäiset viulutuntinsa, jotka olin suunnitellut etukäteen. Työssä käyvä 23-vuotias oppilaani ei ollut aikaisemmin soittanut mitään instrumenttia, eikä hänellä ollut juurikaan kosketuspintaa musiikin kanssa. Oppilas ei osannut lukea nuotteja, eikä hän ollut aikaisemmin soittanut instrumenttia. Vaikka halusin luoda tarkan suunnitelman teknisistä asioista ensimmäisille soittotunneille, minun tuli sisällyttää aikuisoppilaani oppitunteihin paljon asioita, joita en aio käsitellä opinnäytteeni suunnitelmassa. Oppilaan taitotasosta riippuen soittotunneilla täytyy opettaa oppitunnin rungon lisäksi esimerkiksi teoriaa, sävelkorvaa ja rytmejä. Muutenkin soittotunneilla suunnitelmasta joutui joustamaan paljon oppilaan yksilöllisten ominaisuuksien johdosta. Minun oli myös tärkeää seurata tarkasti oppilaani viikoittaista kehitystä ja muokata soittotunteja sen mukaan.

Uskon, että musiikinopettajan on mahdotonta tehdä pikkutarkkaa suunnitelmaa, jota voi noudattaa täsmällisesti jokaisen oppilaan kohdalla. Esimerkiksi kyseisen oppilaani urheiluharrastusten vuoksi erilaisten motorististen liikkeiden oppiminen oli hänelle helppoa kun taas rytmit, kuunteleminen ja muut musiikilliset asiat osoittautuivat hänelle haasteeksi. Oppitunneille on hyvä valita etukäteen jokin teema ja uusi opittava asia. Yhden teeman lisäksi oppitunneille tulee mielestäni sisällyttää myös muita aiheita, harjoitteita ja musiikkia, jotta soittotunnit pysyvät mielekkäinä ja monipuolisina.

4.1 Ensimmäinen soittotunti

Ensimmäinen soittotunti menee hyvinkin pitkälle perusasioiden kertomiseen ja organisoimiseen. Tunnilla ei jää paljoa aikaa soittamiseen, vaan soittotunnilla tutkitaan soitinta ja opetellaan sen käsittelyä. Tämän lisäksi on tärkeää jättää aikaa keskusteluun oppilaan tavoitteista ja taustoista. Vaikka ensimmäisillä tunneilla suurin osa työskentelystä tapahtuu vielä ilman viulua, haluan silti ottaa mukaan myös musiikin. Tämä eroaa esimerkiksi Menuhinin metodista, sillä hän työstää ensimmäisen soittotuntinsa aikana ainoastaan asentoa ja kehon liikkeitä.

Ensimmäiset läpikäytävät harjoitukset liittyvät viulun asentoon sekä käytännön asioihin. Nämä pitävät sisällään muun muassa kielten virityksen. Mielestäni on tärkeää, että oppilas kykenee virittämään, ja muutenkin käsittelemään viulua itsenäisesti. Viritys kehittää lisäksi oppilaan sävelkorvaa, mikä on erittäin tärkeää aikuisoppilaiden kohdalla.

Muita käytännön asioita on olka- ja leukatuen sopivuuden tarkistaminen oppilaalle, jousen hartsaaminen ja miten viulua käsitellään instrumenttina. Aikuisoppilaan ensimmäisen tunnin lopuksi on tärkeä varmistaa, että oppilaalle on tullut selvä idea viulunsoitosta ja sen tavoitteista. Lisäksi oppilaalle on tehtävä selväksi minkälaista viulun opiskelu on ja mitä harjoittelu oppilaalta vaatii. Tämä on tärkeää varsinkin aikuisille, joiden elämäntyyli eroaa lapsista hyvin paljon, eikä vapaa-aikaa pysty yhtä vaivattomasti varata harjoittelulle. Aikuisoppilaan kanssa on myös käytävä läpi kaikki käytännön asiat, jotka käytäisiin läpi pienen lapsen kohdalla hänen vanhempiansa kanssa. Jos tunnin lopuksi jää vielä aikaa, voi edellä mainittujen asioiden lisäksi tunnilla soittaa viululla näppäillen kitara-asennossa ja opetella esimerkiksi viulun vapaita kieliä ja rytmejä.

4.2 jousikäden asento

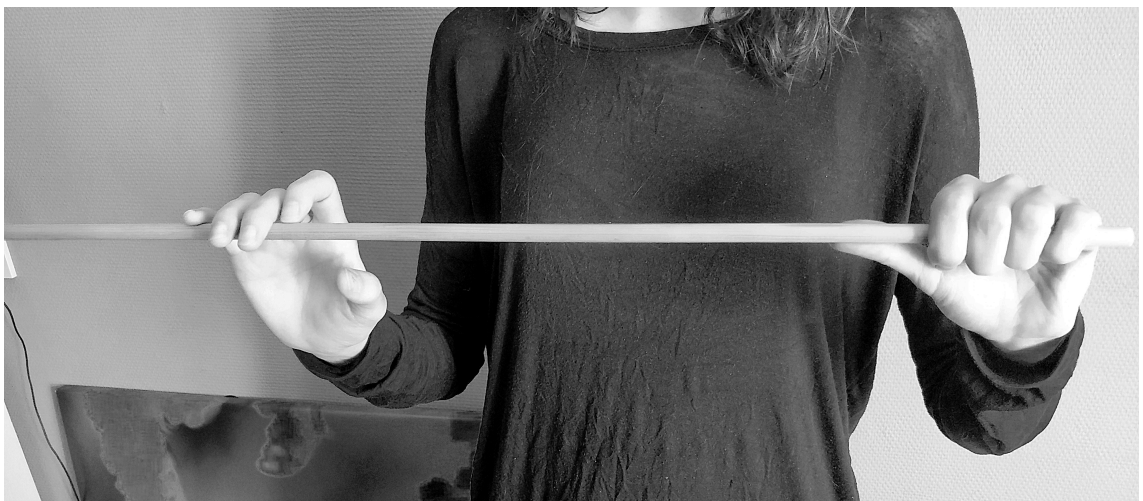
Jousikäsi on viulunsoiton ensimmäinen tekninen asia, jonka haluan opettaa. Aloitan opettamisen jousikäden asennosta ja esittelen oppilaalle erilaisia harjoitteita sen kehittämiseen. Harjoitukset tähtäävät aikuisoppilaan sormien ja liikkeiden joustavuuden parantamiseen. Koska jousikättä varten tehdään aluksi vain valmistavia harjoituksia ilman soittamista, on hyvä sisällyttää soittotunnille musiikkia laulamisen, kuuntelun ja kielten näppäilyyn muodossa. Viulua näppäillessä jousen liikettä on mahdollista imitoida oikealla kädellä. Tällöin jousikäden harjoituksiin voi varhaisessa vaiheessa tuoda myös äänen tuottamisen.

Jousikäden opettamisen aloitan puisen harjoitusjousen avulla. Oppilas pitää harjoitusjousen toisesta päästä kiinni vasemmalla kädellään ja oikea käsi roikkuu rennosti jousen päällä oikean käden sormien varassa (kuva 1).

Kuva 1. Harjoitusjousesta roikkuminen oikealla kädellä.

Tämän jälkeen oppilas asettaa yksi kerrallaan oikean käden sormien sormenpäät jousen päälle ja pois, pitämällä sormen kaarevana kun se on jousen päällä (kuva 2). Ranteen pitää pysyä rentona, eikä oppilas saa oikean käden sormilla tarttua harjoitusjouseen vaan sormien tulee olla rennot. Harjoitusta voi varioida asettamalla eri määrän sormia jousen päälle eri järjestyksissä.

Kuva 2. Sormien asettaminen harjoitusjousen päälle.

Tämän jälkeen voi oikean käden sormien asentoa harjoitella harjoitusjousen avulla niin, että harjoitusjousen asettaa rennosti oikeaan käteen siten, että kämmen osoittaa ylöspäin (kuva 3). Tässä asennossa oppilas pystyy vertaamaan omaa jousikättään opettajan malliesimerkkiin ja opettaja pystyy vaivattomasti korjaamaan oppilaan sormien

asentoa. Harjoitus aloitetaan ensin keskellä jouta, jolloin pikkusormeen ei kohdistu suurta momenttia. Tästä asennosta on myös helppo tarkistaa peukalon pyöreys, joka on olennaista viulunsoitossa.

Kuva 3. Jousikäden asennon harjoittelu kämmen ylöspäin.

Kuva 4. Jousikäden asento kämmen alaspäin.

Kuva 5. Kielten kitkan ja käden joustavuuden harjoittelu.

Peukalon pyöreys ja joustavuus on yksi haaste aloittajalle. Aikuisoppilaalle peukalon merkitys on demonstroitavissa siten, että oppilas liikuttaa oikeaa kättä puukeppiä pitkin matkien veto- ja työntöjousta. Vasen käsi pitää toisella kädellä jousa paikoillaan (kuva 5). Harjoitusta tehdessä oppilas huomaa, että jousenvaihdossa peukalo joustaa luonnostaan liikkeen mukana. Tämä liike havainnollistaa myös kielten kitkaa ja jousenvaihtoihin tarvittavaa joustavuutta. ”As we are largely concerned with horizontal movement in violin playing our fingers must learn to be flexible in this direction” (Menuhin 1971, 38).

Tämän lisäksi sormien joustavuutta ja asentoa voi harjoitella pöytää vasten kynällä tai muulla vastaavan pituisella kappaleella. Jousa lyhyemmällä kappaleella on hyvä harjoitella otetta jousesta, koska kappale on paljon kevyempi kuin oikea jousi ja silloin oppilas voi keskittyä ainoastaan sormien asentoon. Kynällä on myös hyvä harjoitella sormien joustavuutta, jota tarvitaan jousen- ja kielenvaihtoihin. Kynää liikutetaan kämmenestä poispäin ja takaisin sormia joustamalla. Myös venäläisen viulukoulun professori Pogozeva (1992) käytti kynäharjoituksia eriyttävänä harjoituksena ennen äänen tuottamista. Kun oikean käden asento on löydetty jousella, voi tässä asennossa harjoitella uudelleen sormenpäiden nostamista jousen päälle ja pois.

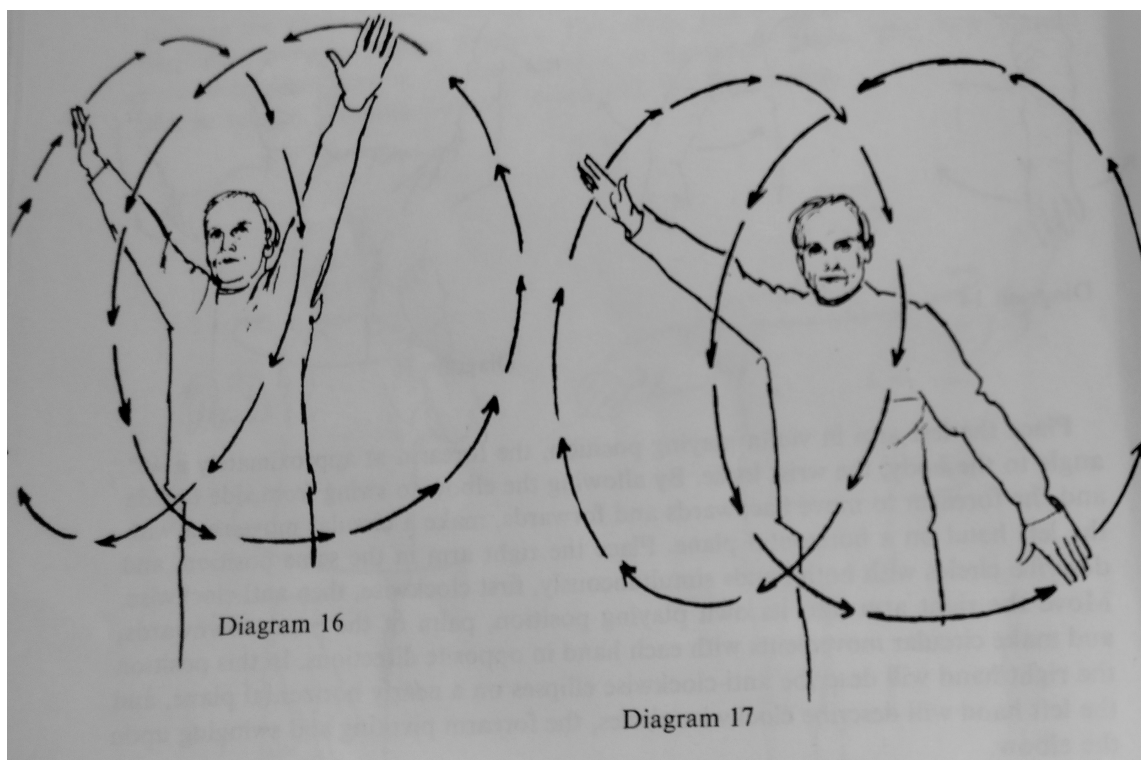
Kun oppilaan varmuus kasvaa, tekojousella voi tehdä erilaisia valmistavia harjoituksia. Tällainen jousiharjoitus on muun muassa ”hämähäkkikävely”, jossa sormenpäillä edetään jousa pitkin kärkeen ja kantaan. Jousa pidetään ensin vertikaaliasennossa, haas-

tavampi versio on edetä sormenpäillä vaakatasossa. Muita harjoituksia ovat sormien nostelu yksi kerrallaan jousen päälle, tai jousen kääntäminen vaakatasosta vertikaaliasentoon joko ranteen tai pikkusormen ja etusormen avulla.

Kun käden asento alkaa tuntua luontevalta tekojousella, Harjoituksia voidaan soveltaa oikeaan jouseen. Oikeaa jouta pidettäessä oppilas havaitsee uutena haasteena painon jakautumisen pikkusormelle.

4.3 Jousikäden liike

Kun ote jousesta alkaa tuntua varmalta, aloitamme oppilaan kanssa tutkimaan jousen liikettä. Jousikäden liikkeitä haetaan ensin ilman viulua (kuva 6). Menuhin tekee ensimmäisen soittotuntinsa aikana paljon kehonharjoituksia, jotka on tehty jousikäden liikkeiden harjoittelua varten (Menuhin 1981, 24-28).

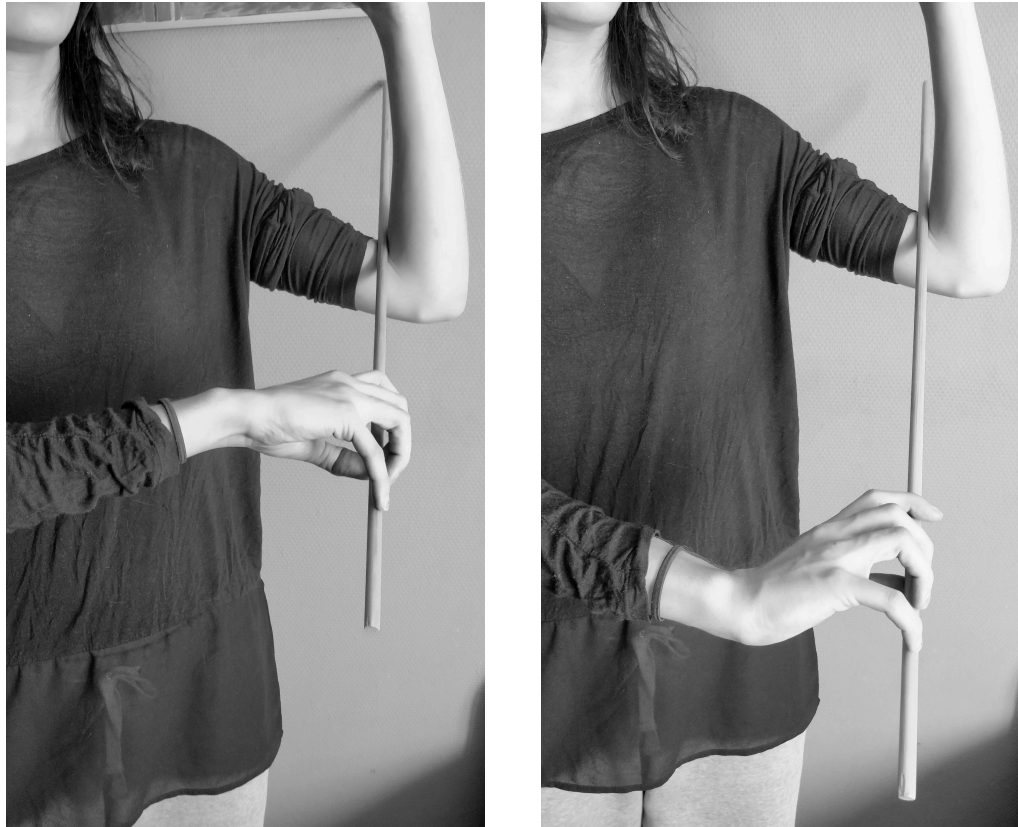

Kuva 6. Momentin harjoittelu ellipsien avulla (Menuhin 1981, 26)

Harjoittelin oppilaani kanssa luontevaa kehon liikettä tekemällä ellipsejä oikealla kädellä imitoiden jousen liikkeessä tarvittavaa momenttia. Harjoitusta voi varioida ottamalla vasemman käden mukaan, sekä tekemällä liikettä eri suuntiin. Tässä kehonharjoituk-

nessa voidaan jo kiinnittää huomiota aktiivisuutta vaativaan työntöjouseen ja rentoon vetojouseen.

Jousen kulkua ja käsivarren liikerataa harjoitellaan niin, että harjoitusjousi tuetaan joko olkapäähän tai kyynärtaipeeseen (kuva 7, 8, ja 9). Tässä voi käyttää avuksi esimerkiksi tyhjää vessapaperirullaa, jonka läpi josta liikutetaan.

Kuva 7 ja 8. Jousen liikkeen harjoittelu kyynärtaivetta vasten.

Kuva 9. Jousen liikkeen harjoittelu olkapäätä vasten

Kun edellisiä valmistavia harjoituksia on tehty voidaan jousella alkaa tuottamaan ääntä instrumentista. Jousella soitto on hyvä aloittaa tason päällä, kuten Grazyna Gebert (2018) mainitsi haastattelussa (kuva 10). Tätä harjoitusta varten on tärkeää hakea samanlainen viulun kulma kuin olalla soittaessa. Viulun kulma vaikuttaa jousikäden asentoon ja ranteen kulmaan. Tasolla päällä harjoitellen oppilas pystyy keskittymään oikean käden asentoon, liikkeeseen ja hyvän äänen tuottamiseen ilman muita häiriötekijöitä. Tason päällä soittamalla voidaan lisäksi harjoitella erilaisia viulun sävyjä sekä hakea eri dynamiikkoja soittamalla kevyesti jousen painolla tai lisäämällä käden painoa. Näin voi myös harjoitella soittamista eri etäisyyksillä tallasta, eri jousen osissa soittamista, rytmejä sekä kielen- ja jousenvaihtoja. Olennainen osa alkeisopetuksesta liittyy kielenvaihtojen sekä legato-kaarien harjoitteluun. Oppilaani kanssa soitimme viiden äänen legatoja, jossa soitetaan tasaisella äänellä vuorotellen viereisiä kieliä. Kun tason päällä oltiin harjoiteltu jousikäden tekniikoita, oma oppilaani kykeni näin improvisoimaan kanssani. Soitimme lisäksi pöydän päällä vapaakielikappaleita, joissa opeteltiin uusia rytmejä.

Kuva 10. Jousen liikkeen harjoittelu tason päällä

Kun soitimme myöhemmillä soittotunneilla jo olalla halusin parantaa oppilaani jousikäden ranteen kulmaa ja rentoutta. Harjoittelimme tätä siten, että ennen vetojousta ranne laskettiin rennoksi ja kämmen lepäsi viulun kantta vasten. Tästä asennosta aloitettiin aina uusi vetojousen liike. Tämä harjoitus edisti oppilaani ranteen joustavuutta ja paransi äänen laatua. Toinen harjoitus mitä opettelimme olalta soittaen oli ricochet -harjoitus. Tätä tekniikkaa käyttäen oppilas nostaa jousen etusormensa avulla ilmaan kielistä jonka jälkeen käsi rentoutuu ja jättää jousen hyppimään kielelle. Tämän jälkeen tähän liikkeeseen lisätään jousen veto, jolloin hyppivä jousi alkaa tuottaa ääntä. Harjoitus lisää sormien joustavuutta ja jousen hallintaa.

4.4 Viulun asento

Oppilaan kanssa ei ole välttämätöntä asettaa viulua olalle varhaisessa vaiheessa, vaan jousikättä voidaan harjoittaa tason kautta pitkäänkin. Jousikäden harjoittelun lomassa voi alusta alkaen lähteä etsimään rentoa, mutta ryhdikästä soittoasentoa. Soittoasennon löytäminen tapahtuu myös soittotunneilla kuin itsestään, kun opettaja korjaa asen-

toa sanattomasti muiden harjoitusten aikana. Vasemman käden asento tulee tutuksi ensimmäisten soittotuntien aikana kun viulua soitetaan kitara-asennossa näppäillen. Oppilaan asennon tulee olla mahdollisimman luonnollinen ja ilman jännitteitä kun viulua aletaan soittaa olalta eikä enää pöydältä. Mahdollisimman luonteva asento ei välttämättä löydy heti vaan erilaisia tukia ja asentoja täytyy tutkia. Tässä kohtaa aikuisoppilaan voi ottaa lasta helpommin mukaan asentojen etsimiseen. Aikuisoppilas voi oppituntien lisäksi etsiä sopivaa asentoa itsenäisesti kotona jos opettaja antaa tunnilla siihen hyvät valmiudet.

Venäläinen viulukoulu asettaa viulun olalle kolmannella soittotunnilla. Ennen viulun viemistä olkapäälle, oppilaan vasemman käden asennon voi tarkistaa kitara-asennossa. Tällä tavoin voidaan jo varhaisesta vaiheesta lähtien ottaa musiikki mukaan soittotunneille näppäilyyn muodossa ilman, että huomio herpaantuu epämukavaan asentoon. Kun viulua aletaan viedä olalle, viulun voi ensin asettaa syliin istuessa (kuva 11 ja 12). Viulun selkä on kehoa vasten ja tässä asennossa oppilas asettaa vasemman kätensä neljännessä aseman tuntumaan, jolloin peukalo on tuettuna viulun koppaan. Tästä asennosta viulu nostetaan olalle. Neljännessä asemassa vasemman käden asento on tukevampi, eikä käsivarsi kierry niin paljon kuin ensimmäisessä.

Kuva 11 ja 12. Viulun asettaminen olalle.

Viulun asentoon liittyy myös kokonaisvaltaisen asennon tarkastelu, kuten seisominen ja ryhti. Parhaassa seisoma-asennossa jalat ovat noin hartioiden etäisyydellä toisistaan. Soittotunneilla on hyvä tehdä myös kehonliikkeitä, jotka aktivoivat kehoa soittoa varten.

Soittoasento löytyi kolmannen aikuisoppilaani kohdalla hetken tutkimisen ja sovittamisen jälkeen. Lämmittelin ensin kehon yläosan oppilaani kanssa, sitten etsimme hyvän soittoasennon ja lopuksi sovitimme olkatukea viuluun. Aikuisoppilaani kanssa mukava soittoasento löytyi yllättävän nopeasti.

4.5 Vasen käsi

Vasemman käden asento on viulunsoiton alkeissa vaikeimpia opittavia asioita. Vasemman käden kiertyminen, johon aikuinen ei ole tottunut, aiheuttaa alussa eniten väsymistä ja lihasten venymistä. Aikuisen lihakset tottuvat tähän asentoon kuitenkin melko nopeasti varsinkin jos ensimmäiset soittotunnit sisältävät näppäilyä kitara-asennossa. Kun viulua näppäillään sylissä opettajan on jo mahdollista opettaa vasemman käden asento ja sormien pyöreys. Lisäksi oppilas näkee itse paremmin oman käntensä asennon.

Viulunsoitossa tarvitaan vasemman käden sormien vertikaalista liikettä jokaista kieltä kohden, mutta myös otelautaa pitkin menevää liikettä sekä vasemman käsivarren heiluriliikettä (Menuhin 1971). Sormien erittelyä harjoitellaan asettamalla pehmeästi sormet E-kielille ja nostamalla ja laskemalla kutakin sormeja yksitellen kielen päälle vasaramaisesti. Tärkeää harjoituksessa on ranteen asennon tarkistaminen niin, että pikkusormi kykenee laskeutumaan pyöreänä kielelle. Harjoituksen voi tehdä ensin rumuttamalla viulun koppaan. Aikuisoppilaani kanssa teimme myös variaatioita harjoituksesta nostamalla sormia eri kieliltä eri järjestyksissä sekä asettaen kunkin sormen eri kielelle samanaikaisesti. Tämän jälkeen nostimme myös useampia sormia yhtä aikaa pitäen muut sormet kielellä.

Menuhin keskittyi pedagogiikassaan paljon sormien joustavuuteen, sekä sormien kieltenmukaiseen horisontaaliliikkeeseen. horisontaaliliikettä voi harjoitella ensimmäisessä (kuva 13) tai vaihtoehtoisesti kolmannessa asemassa, jolloin peukalo saa tukea viulun kopasta. Sormet ovat pyöreinä A -kielellä niin, että jokaisen sormen väliin jää rako. Tämän jälkeen yhtä sormeja liu'utetaan edestakaisin samalla kun muut sormet pidetään paikallaan. Harjoitus tehdään joka sormella.

Kuva 13. Vasemman käden ”muotti”. Tästä asennosta suoritetaan vasemman käden ensimmäisen aseman alkeisharjoitukset.

Kättä pystyy hyvin kehittämään vasemman käden pizzicaton avulla. Vasemman käden sormien näppäily edistää vasemman käden muottia, sormien motoriikkaa ja pikkusormen vahvuutta. Harjoitus toteutetaan periaatteessa samalla tavalla kuin esimerkiksi toisella soittotunnilla tehty liu’utusharjoitus. Sormet asetetaan ensin samalle kielelle ja sitten kukin sormi eri kielelle ja viimeiseksi sormet asettuvat ”peilikuvaksi” (1. Sormi E-kielelle 2. Sormi D-kielelle, jne.). Tämän jälkeen kukin sormi näppäilee kieltä kaksi kertaa niin, että muut sormet pysyvät paikoillaan.

Vasemman käden pizzicaton voi yhdistää myös oikean käden näppäilyyn, joka edistää oppilaan koordinaatiota. Oikean käden pizzicatolla on mahdollista jopa imitoida jousen liikkeitä tekemällä kaaria näppäilyn jälkeen. Huomasin että tähän tyyliin tehty musiikki oli haastavaa ja mielekästä aikuisoppilailleni. Vasemman käden harjoitusten jälkeen aikuisoppilaani motoriikka ja koordinaatio oli kehittynyt huomattavasti ja hän sanoi, että neuvoni tuntuvat tepsivän häneen hyvin.

Kun vasenta kättä on harjoiteltu edellisillä eriyttävillä harjoituksilla oppilas voi aloittaa ensimmäisen aseman sormien harjoittelun. Oman oppilaani kohdalla harjoittelin en-

simmäistä asemaa opettelemalla sormien asennon duuriasteikon ensimmäisissä viidessä äänessä (esim. D, E, Fis, G, A). Tämän jälkeen voidaan etsiä eri säveliä ja asteikoita sormilla. Sormien opettelu tulee tehdä kuitenkin yksi kerrallaan ja harjoittelemalla ne ensin sylissä näppäillen.

4.6 Eri osa-alueiden yhdistäminen

Viulunsoiton yksi suurimmista haasteista on samaan aikaan tehtävät liikeradat eri käsillä. Sarkissians mainitseekin: "Viulunsoiton koordinaatio on monimutkainen, koska pitää opetella kaksi soitinta: jousi ja viulu" (Vuorijärvi 2007). Kolmannen aikuisoppilaani kohdalla aloimme yhdistämään jousikäden liikettä vasemman käden kanssa kuudennen viulutunnin kohdalla. Hänen korvansa alkoi kehittyä ja hänen motoriikkaansa oli kehittynyt ensimmäisistä soittotunneista paljon.

Tein tuntia varten kappaleen, jossa aiemmin opittuja eri käsien liikkeitä käytettiin samanaikaisesti. Kappaleessa oli aiemmin opittuja jousikäden rytmejä sekä huiluääniä. Kun viulun käsien liikkeet yhdistetään, oppilas kykenee jo soittamaan monimuotoisia melodioita.

4.7 Sävelkorvan harjoittaminen

Aikuisoppilaillani, joilla ei ollut musiikillista taustaa, ei ollut musiikkiin kehittyntä sävelkorvaa. Kahdella aikuisoppilaallani ei ole ollut aikaisempia musiikkiharrastuksia, eivätkä he olleet kuunnelleet klassista musiikkia. Sävelkorva kehitty oppilaalla ensimmäisestä oppitunnista lähtien. Ensimmäiset harjoitukset joka vaativat äänen puhtautta ovat viulun viritys sekä laulaminen. Oman oppilaani kanssa lauloimme harjoiteltavat rytmit, vaikka ne soitettiinkin vapailla kielillä. Viulunsoitossa koen korvan kehittämisen olevan perustavalaatuisesti tärkeimpiä kehitettäviä asioita ja halusin kolmannella tunnilla antaa viimeisimmälle aikuisoppilaalleni vasemman käden harjoituksia, jotka parantavat myös korvaa. En usko erilaisten otelautaan kiinnitettävien tarralappujen hyödyllisyyteen varsinkaan aikuisiällä. Oikea motorinen liike ei perustu visuaaliseen ärsyккеeseen ehdollistumiseen, vaan kuulokuvaan oikeasta nuotista. Tähän kuulokuvaan liittyy tarve painaa sormi tiettyyn kohtaan kieltä.

Korvan harjoittamisen voi aloittaa keinuvalla vasemman käden liikkeellä. Tämä harjoitus parantaa sävelkorvan lisäksi myös oikean käden heiluriliikettä, jota tarvitaan esimerkiksi aseman- ja kielenvaihtoihin. Harjoituksessa vasemman käden sormet liukuvat otelautaa pitkin ylös ja alas pitäen käden muodon muuttumattomana ja sormet pyöreinä. Harjoitus tehdään eri kielillä ja vasemman käden on oltava aktiivisesti mukana liikkeessä. Kun liike alkaa löytyä, sama liike tehdään hitaammin ja etsien neljännellä sormella kielen puolivälin huiluääntä. Saman harjoituksen voi tehdä myös valmistavan tauon avulla, sekä etsien ylempiä huiluääniä. Annoin omalle oppilaalleni läksykappaleen, jossa soitetaan puolinuotein vuoroin vapaata kieltä ja huiluääntä. Käytin oppitunnilla lisäksi ensimmäisen aseman pikkusormella soitettavaa huiluääntä. Tämä parantaa soiton puhtautta ensimmäisessä asemassa, sillä huiluääni soi ainoastaan kun sormi on oikealla paikalla.

Toinen sävelkorvan tarkkuutta parantava harjoitus on neljännen sormen äänen vertaaminen viereisen kielen vapaaseen ääneen. Tämä harjoitus auttaa samalla oppilasta löytämään ensimmäisen aseman käden muodon oikealla tavalla, sillä neljännen sormen käyttö kaartaa ranteen lähemmäksi otelautaa. Harjoituksessa on tehtävä valmistava tauko aina sävelten vertailun jälkeen. Lisäksi ennen sävelen korjaamista oppilaan on valmistavan tauon aikana tunnistettava oliko soitettu sävel liian korkea tai matala verrattuna vapaaseen kieleen.

Lisäksi soittotunneille kannattaa ottaa mallia Colourstrings-metodista, jossa oppilas ensin laulaa seuraavaksi soitettavan sävelen. Korva on tottuneempi omaan lauluääneen, jonka voi ottaa työkaluksi soittotunneille. Laulun avulla oppilas kykenee itsenäisesti korjaamaan soiton puhtautta ja sävelten välisiä intervaleja.

Omilla soittotunneillani käytin oppilaan sävelkorvan edistämiseksi paljon hyödyksi improvisointia ja kuuntelua. Kuunteluharjoituksessa oppilaani kuunteli katsomatta soittamaani yksinkertaista motiivia ja toisti sen. Harjoituksessa oppilaan tuli aluksi imitoida opettajan soittamat vapaakielikuviot, joihin lisättiin myöhemmin huiluääniä ja vasemman käden sormia.

Aikuisoppilaani toi esille kuinka äänten kuuntelu on hänelle uusi asia, jossa hän kokee kehittyvänsä. Oppimisen kannalta on tärkeää korjata intonaatiovirheet selkeästi. Alaviereisen sävelen jälkeen kaikki liike on hyvä lopettaa ja antaa oppilaan prosessoida, min-

käläinen korjaava liike tulee seuraavaksi tehdä. Uskon, että korvan kehittäminen on tärkeimpiä elementtejä viulunsoiton alkeisopetuksessa.

4.8 Musiikin tekeminen

Olen huomannut, että viulunsoiton alkeisopetuksessa musiikin tekeminen on haastavaa aluksi. Oppilas voi soittaa vapaita kieliä pianosäestyksen kanssa, mutta itse viululla soitettava materiaali on vielä yksipuolista. Uskon, että suurin osa alussa tehtävästä musisoinnista liittyy viulusta ulos saatuihin sävyihin, dynamiikkaan ja rytmeihin. Aikuisoppilaani kanssa musisoimme soittotunneilla varhaisessa vaiheessa kun opetin jousen käyttöä pöydän päällä. Tällöin musiikin tekeminen liittyi eri vapaakielien rytmikuvioihin, sekä viulun erilaisiin sävyihin ja äänenvoimakkuuksiin.

Musiikin tuottaminen tapahtui soittotunneilla myös erilaisten mielikuvien avulla. Pyysin oppilastani soittamaan vapaakieliharjoituksen ”in a Royal way”, joka tarkoitti hänen mukaansa rohkeaa jousikäden käyttöä ja voimakasta sekä tasaista dynamiikkaa. Tämän jälkeen pyysin häntä soittamaan saman asian hiljaa kuiskaten. Näissä kahdessa ääripäässä tarvitaan erilaisia jousikäsiä. Suuren äänen tuottaminen vaatii rentoa oikeaa kättä kun taas hiljaista kuiskausta imitoiva soitto syntyy kannattelevan ja tasaisen jousikäden avulla. Pyysin vielä oppilastani soittamaan saman sävelmän sul ponticello ja sul tasto tyyleillä ja tiedustelin miten eri sävyt vaikuttavat musiikin tunnelmaan.

Kun oppilaani osasi myöhemmillä tunneilla ensimmäisen aseman äänet tein soittotunteja varten sovituksia hänen toivomistaan kappaleista. Näitä oli esimerkiksi Pink Floydin ”The Great Gig in the Sky” ja Beatlesin ”Yesterday”. Oppilaalla oli selkeät mielipiteet miltä kappaleiden piti kuulostaa. Tämä auttoi oppilasta soittamaan kappaleet viululla puhtaammin ja oikealla tunnelmalla.

Tein edellisen luvun vuoropohjaisen kuunteluharjoituksen kaltaisen improvisaatioharjoituksen, jossa oppilaan tulee esittää omia motiiveja, sekä tuottaa erilaisia sävyjä ja tunnelmia. Harjoituksessa opettaja improvisoi oppilaan kanssa vuorotellen tai samaan aikaan. Oppilas voi esimerkiksi improvisoida vastakohtia opettajan soiton jälkeen. Improvisointia voi käyttää myös teknisten asioiden opetteluun asettamalla ne improvisoinnin pohjaksi. Improvisoinnista voi tehdä haastavamman tekemällä pidempiä kuvioita ja ottamalla myöhemmin esimerkiksi huiluäänet ja ensimmäisen aseman ”lyhyen asteikon” mukaan improvisointiin.

Omilla oppitunneilla käytin lisäksi tahdin mittaisia 'rytmilappuja' joita yhdistelemällä oppilas voi luoda improvisaation tyylisiä kappaleita. Tämä harjoitus kehittää hyvin paljon oppilaan nuotinlukua sekä pulssin tuntua. Harjoitusta tehdessä täytyy kiinnittää huomiota, että mikään rytmi ei tule hätäisesti ilman rytmin tunnetta ja kontrollia. Yksittäisiä rytmejä voi harjoittaa laulamalla sen ensin hitaasti, hitaasti ja hallitusti

5 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoite oli löytää mahdollisimman tehokas, looginen ja helposti lähestyttävä suunnitelma aikuisoppilaalle, joka aloittaa viulunsoiton. Suunnitelman tuli ottaa huomioon erilainen opetustapa aikuisia varten ja olla helposti muokattavissa jokaisen oppilaan henkilökohtaisiin tarpeisiin. Tavoitteena oli ottaa musiikki varhaisessa vaiheessa mukaan soittotunneille ja tätä kautta motivoida aikuisoppilasta harjoitteluun. Toisekseen tavoite on auttaa itseäni ja muita pedagogeja aikuisten varhaisopetuksessa ja tuoda esille uusia ajattelutapoja sekä metodeja.

Suunnitelman tuli olla aikuisille sopiva ja olla oppilaskohtaisesti joustava. Tätä aikuisia varten luotua pedagogista työtä varten selvitin eroja lapsien ja aikuisten oppimisessa. Toisessa luvussa selvitin myös miksi yleisesti pidetään järkevämpänä aloittaa soittoharrastus lapsena kuin aikuisena. Löytämäni aineiston, sekä oman opetuskokemukseni perusteella ei viulunsoittoa ole missään nimessä mahdotonta aloittaa aikuisena. Tällöin tavoitteena ei kuitenkaan ole ammattimuusikon ura. Viulunsoiton kaltainen tekninen ammattiosaaminen kehittyy lapsuudessa, lapsien herkkyysvaiheen vuoksi. Opinnäytteessäni tuli esille musiikin merkitys aikuisille sekä aikuisoppilaiden motivaatio soittoharrastuksen suhteen. Lisäksi aikuisten itsenäisyys ja rationaalinen ote asioiden opeteluun on hyvin hyödynnettävissä opetuksessa. Nämä ovat suuria voimavaroja, joita opettaja voi hyvin käyttää hyödykseen ja luoda mielekkäitä oppimistilanteita.

Pohjatyönä kaikki löytämäni alkeisopetusmateriaali koski lasten opettamista. Löysin tästä huolimatta sovellettavia metodeja aikuisten opettamista varten. Käyttökelpoiset metodit liittyivät usein viulun fundamentaalisten asioiden oppimiseen, kuten sävelkorvan kehitykseen. Suzuki-metodin mukaan on erittäin hyödyllistä opetella kappale ensin kuulon varaisesti sekä laulaen ja vasta sitten soittaa melodia viululla. Tämä on olennaista aikuisilla sävelkorvaa kehittäessä. Tein omilla oppilaillani paljon harjoituksia, joissa oppilaan tuli ensin laulaa soitettava motiivi. Venäläisen viulukoulun systemaattisuus ja järjestelmällisyys on hyvin hyödynnettävissä aikuisia opettaessa, joille ei lasten tavoin opeteta uusia asioita leikin kautta. Menuhinin painotus kehonhallintaan oli tärkeä aspekti aikuisille liikkeiden luontevuuden ja sulavuuden parantamisen kannalta. Colourstrings-menetelmän huiluaänet, ja vasemman käden pizzicato vapauttavat kättä

sekä tuovat soittotunneille vaihtelevia harjoituksia ja monipuolistavat alkeisopetuksen soittotunteja.

Soveltaessani metodeja oppilaisiin, havaitsin, että suunnitelma täytyy pitää joustavana erilaisten oppilaiden takia. Oppilaiden henkilökohtainen etenemisvauhti ja lähtökohta viulunsoittoon muokkaavat tuntien sisältöä paljon. Tästä huolimatta suunnitelman raamit toivat soittotunteihin selkeyttä ja tavoitteellisuutta.

Onnistuin luomaan järkevän ja aikuisoppilaan oppimisen kannalta edullisen suunnitelman. Toivon vielä jatkossa selkeyttäväni suunnitelmaa ja tekeväni siitä yleispätevämmän. Haluan myös jatkossa soveltaa suunnitelmaa oppilaisiini, jotta siitä voisi kehittää entistä paremman ja parantaa sen soveltuvuutta erilaisille oppilaille. Lisäksi pystyn varmasti optimoimaan suunnitelmaani aikuisia varten muuttamalla opettavien asioiden järjestystä. Suunnitelmasta oli mahdotonta tehdä kaiken kattavaa, sillä aikuisten lähtökohdat viulunsoittoon eroavat hyvin paljon.

Opinnäytetyöni on mielestäni käyttökelpoinen aikuisoppilaiden soittotuntien rungoksi ja sitä voi myös käyttää ohjenuorana lapsia opettaessa. Opinnäytetyöni materiaali perustuu kokeneiden ja tunnettujen pedagogien metodeihin, mikä lisää suunnitelman luotettavuutta. Aion jatkossa käyttää suunnitelmaani omassa opetuksessani ja tuntien suunnittelussa. Oma kasvava kokemukseni tulee varmasti rikastuttamaan ja monipuolistamaan suunnitelmaa. Suunnitelman hyödyllisyydestä huolimatta soittotuntien toimivuus ja oppilaan kehitys on viime kädessä kiinni opettajan pedagogisista taidoista ja kyvystä soveltaa suunnitelmaa erilaisiin oppilaisiin.

Opin opinnäytetyöni tehdessä paljon uusia pedagogisia taitoja ja kirjoitusprosessi on mielestäni parantanut omaa suhdettani viulunsoittamiseen ja sen opetukseen. Viulun teknisiä vaatimuksia pohtiessani olen myös tullut perimmäisen kysymyksen äärelle. Soittoharrastuksen taustalla ei ole tekniikoiden tai motoriikan parantaminen vaan musiikin tekeminen. Vaikka viulunsoiton perusteiden menetit parantavat oppilaan teknisiä valmiuksia, lopullinen tarkoitus on tarjota oppilaalle valmiudet luoda musiikkia viululla. Tätä teknistä suunnitelmaa tehdessäni olen tullut ymmärrykseen siitä, että sen tulee palvella oppilaiden kykyä ilmaista itseään ja rikastuttaa elämää soittoharrastuksen kautta.

6 Lähteet

Ahonen, Kari 2000. "Tonaaliset odotukset musiikin oppimisessa" teoksessa *Opettajatiedon kipinöitä, kirjoituksia pedagogiikasta*. (toim.) Enkenberg, Jorma, Väisänen, Pertti ja Savolainen, Pekka. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Anttila, Mikko 2004. *Musiikkiopistopedagogiikan teoriaa ja käytäntöä. Kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita*. Joensuun yliopisto N:o 39. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Anttila, Mikko 2008. *Luokanopettajat ja musiikki, kohti kolmannen vuosituhaten musiikkikasvatusta*. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Auer, Leopold 1926. *Graded Course Of Violin Playing*. New York: Carl Fischer.

Baker W., Trofimovich P., Flege J. E., Mack M., Halter R. 2008. *Child-Adult Differences in Second Language Phonological Learning: The Role of Cross-Language Similarity*. U.S.A: Brigham Young University.

Flesch, Carl 1924. *The art of violin playing*. Alkuperäiskieli saksa. Kääntäjä Eric Rosenblith. New York: Carl Fischer.

Fortunatov, K. A. 1978. *Nuori viulisti 1-3 (venäläinen painos)*. suom. Jukka Halonen.

Leveresen, Jonas S. R., Haga, Monika, Sigmundsson, Hermundur 2012. *From Children to Adults: Motor Performance across the Life-Span*. Katsottu 23.4.2018 Saatavissa: <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0038830>

Lankovsky, Masha 2014. "Russian violin teacher Yuri Yankelevich on how to achieve quick reflexes in your playing". *the Strad*. Katsottu 13.4.2018. Saatavissa: <https://www.thestrad.com/4675.article>.

Mattila, Matias 2017. ”Olli Mustonen: On väärinymmärrys että vain lapsena voi oppia soittamaan” YLE Kulttuurivieras. Katsottu 17.5.2018. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9607055>

Menuhin, Yehudi 1971. *Violin - six lessons with Yehudi Menuhin*. Iso-Britannia: Faber Music Ltd.

Metsälä, Johanna 2017. *Tunne viulu: opetusmateriaali viulunsoiton vasta-alkajille*. Musiikkipedagogi AMK kandidaatin opinnäyte. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Peltomaa, Anna 2016. *Soittamisen motivaatio musiikin ammattilaisen kokemana*. Musiikin ohjaajan AMK kandidaatin opinnäyte. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Pogozeva, Tatjana 1992. *Opi soittamaan viulua*. suom. Eleanora Joffe-Kemppainen, Päivyt Rajamäki, Pertti Sutinen. Helsinki: Yliopistopaino.

Rogers, Adam & Horrocks, Naomi 2010. *Teaching Adults: McGraw-Hill Education*. Bilston: Open University Press.

Saarikallio, Suvi 2010. *Music as emotional regulation throughout adulthood*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.

Siirola, Elina 2009. ”Musiikin elinikäinen oppiminen”. Teoksessa *Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. (toim.) Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. Vaasa: Ykkös-Offset Oy. 171-188.

Suomen Suzuki-yhdistys ry 2018. ”Suzuki-menetelmä”. *Suomensuzukiyhdistys.net*. Katsottu 15.4.2018. Saatavilla: <https://suomensuzukiyhdistys.net/tietoa-yhdistyksesta/suzuki-menetelma/>.

Suzuki, Shinichi 2007 [1969]. *Suzuki Violin School: Violin Part, vol. 1 & vol 2*. Miami: Summy-Birchard.

Szilvay, Geza 2012. *Violin ABC*. Tampere: Fennica Gehrman.

The Violin channel 2018. "Pedagogue Dr Robin Wilson – 'Ideal Age to Begin Learning Violin'". *Theviolinchannel.com*. Katsottu: 24.4.2018. Saatavilla: <https://theviolinchannel.com/robin-wilson-violin-pedagogue-ideal-age-begin-violin-ask-the-pros/>

Usma, Anna-Maija 1982. *Iloinen Viuluniekka*. Helsinki: Fazer.

Viitanen, Elina 2013. *Johdatus aikuisen alkajan sellonsoiton opetukseen*. Musiikkipedagogi AMK kandidaatin opinnäyte. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Violin – six lessons with Yehudi Menuhin 1968. Ohjaaja Christopher Mason. Iso-Britannia: James Archibald & Associates.

Vuorijärvi, Riikka 2007. *Venäläisen viulukoulun Oululaislupaus*. Kaleva.fi. Katsottu 17.5.2018. Saatavilla: <http://www.kaleva.fi/uutiset/kulttuuri/venalaisen-viulukoulun-oululaislupaus/39806/>

Åström-Tiula, Annemarie 2015. *Viulunsoiton alkeisopetuksen menetelmät*. Taiteellisen tohtorintutkimuksen kirjallinen työ. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Haastattelut:

Gebert, Grazyna 2018. Viulupedagogi. Haastattelu: 9.4.2018.

Eriyiskiitokset:

Annu Tuovila, Diogo Martins, Grazyna Gebert, Riina Nieminen, Silja Raitio-Heikineimo